

«شهروند» از کاهش نگران کننده ۷۴ درصدی آمار ازدواج در مناطق روستایی گزارش می دهد

چراغ خاموش خانه بخت در روستاها

نظر رشد جمعیتی مقایسه کنیم، در سال ۹۰ جمعیت کل کشور ۷۵ میلیون نفر بوده و در سال ۹۹، جمعیت ما به ۸۵ میلیون نفر رسیده است، یعنی با افزایش ۱۱ درصدی جمعیت در ۱۰ سال، با کاهش ۲۶ درصدی ازدواج مواجه بوده ایم. به گفته این جمعیت شناس جمعیت مناطق شهری در سال ۹۰، ۵۳ میلیون نفر بوده که در سال ۹۹ به ۶۴ میلیون نفر رسیده است و ۱۷ درصد افزایش جمعیت در مناطق شهری داشته ایم. با این حال، سال ۹۰ در مناطق روستایی، ۲۱ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر جمعیت داشته ایم که جمعیت روستایی به ۲۰ میلیون و ۷۰۰ هزار نفر رسیده که نشان می دهد رشد طول دوره منفی ۳٫۵ درصد بوده است. یعنی جمعیت روستایی ما در طول یک دهه ۳٫۵ درصد کاهش یافته است.

در روستاها با وضعیتی مناسب از نظر ساختار جمعیتی مواجه هستیم

مشفق درباره میزان ازدواج در مناطق شهری می گوید: «بر اساس داده های سایت ثبت احوال، در سال ۶۳۱،۹۰ هزار و ۴۵۷ مورد ازدواج در مناطق شهری به ثبت رسیده است. در سال ۹۹، این میزان به ۴۷۸ هزار و ۱۸۱ مورد رسیده است که نشان می دهد رشد طول دوره منفی ۲۴ درصد بوده است. در مناطق روستایی طبق اعلام سازمان ثبت احوال و اسناد کشور، ۲۴۳ هزار مورد ازدواج در سال ۹۰ ثبت شده که در سال ۹۹ این رقم به ۶۶ هزار مورد رسیده است. یعنی در فرایند ۱۰ ساله، ما شاهد کاهش ۷۴ درصدی میزان ازدواج در مناطق روستایی بوده ایم. این آمار نشان دهنده این است که در روستاها با وضعیتی مناسب از نظر ساختار جمعیتی مواجه هستیم.»

این جمعیت شناس با اشاره به اینکه این کاهش میزان به بسترهای دموگرافیک و اجتماعی برمی گردد، معتقد است: «به دلیل به هم خوردن موازنه ساختار سنی و جنسی در روستاها شاهد این آمار نگران کننده هستیم. با اینکه ما خیلی گفتم روستاها را دریابید، متأسفانه هشدارها داده شده که جمعیت روستایی دارد سالخورده تر می شود. از سوی دیگر تجرد دختران روستایی به علت مهاجرت های پسران مجرد به دلایل اقتصادی و فرهنگی رو به افزایش است.»

خشکسالی و تخلیه روستاها از نیروی کار جوان

مشفق با بیان اینکه به هم خوردن موازنه جمعیتی تاثیر منفی روی اقتصاد روستا دارد، خاطر نشان می کند: «حیات روستایی وضعیتی وخیم دارد. جامعه روستایی ما از نظر جمعیتی و اقتصادی مطلوب نیست. نگاه ها نباید به شهرها معطوف شود. توجه ها باید به منظومه شهری روستایی در نظر گرفته شود. باید در اطراف شهر روستاها را هم ببینیم. حیات اورگانیک روستا می تواند به شهر نفس بدهد. سیستم شهری و روستایی نظام حکومتی به هم وابسته است. به علاوه بحث مسأله آب، مسائل زیست محیطی، کاهش منابع آب کشاورزی و به هم خوردن مراتع روستایی باعث شده اقتصاد روستا ضعیف و نیروی کار کشاورزی از جوانان تخلیه شود و روند سالخورده شدن نیروی کار کشاورزی سرعت بگیرد که یکی از مهم ترین پیامدهای کاهش میزان ازدواج است.»

این جامعه شناس ادامه می دهد: «به هم خوردن موازنه جمعیتی در روستاها به دلیل مهاجرت پسران از روستا به شهر، دختران روستا را دچار مضائقه در ازدواج کرده است که دلیل دیگری بر کاهش میزان ازدواج و افزایش آمار تجرد نسبی و قطعی در دختران روستایی است. اگر از موضوع مهاجرت بگذریم، اقتصاد روستایی در بحران ها پاسخگوی نیازهای خانوار روستایی نیست و جوانان روستایی مجبورند ازدواج خود را به تاخیر بیندازند.» مشفق می گوید آنچه در مناطق روستایی می بینیم کاهش شدید میزان ازدواج است. البته باید در این زمینه پژوهش های جمعیت شناسی و جامعه شناسی شکل بگیرد که مشخص شود این تغییرات دقیقاً به چه دلیل است. به هر حال این موضوع می تواند به عنوان یک مشکل و معضل برای مناطق روستایی در نظر گرفته شود تا بدانیم چه سیاست ها و راهکارهایی باید ارائه داد.

به معنی خودخواهی و خودطلبی اشتباه گرفت. هویت یابی فردی به معنی رشد هویت مستقل افراد و پیدا کردن سبک زندگی خاص و مجزا و وابستگی های قومی و روستایی است که یکی از پیامدهای بالارفتن سن ازدواج است. زیرا جوانان در بستر رشد هویت فردی، به فضای شخصی و خصوصی خود بیشتر اهمیت می دهند و فرد دیگری را به این فضا راه نمی دهند. این پدیده در کل نظام جهانی در حال رخ دادن است و فقط در دایره جغرافیای ایران نیست. قاسمی معتقد است دومین پدیده ای که در سطح کلان باید به آن پرداخت، میل جوانان به رفاه بیشتر و استفاده بیشتر از تکنولوژی است. جوان ما روز به روز تمایل بیشتری دارد تا از امکانات و آسایش خاص برخوردار باشد و رسیدن به این اهداف هم سن ازدواج را به تاخیر می اندازد.

به هم خوردن موازنه جمعیتی در روستاها به دلیل مهاجرت پسران از روستا به شهر، دختران روستا را دچار مضائقه در ازدواج کرده است که دلیل دیگری بر کاهش میزان ازدواج و افزایش آمار تجرد نسبی و قطعی در دختران روستایی است

کاهش ۲۶ درصدی میزان ازدواج در دوره ۱۰ ساله

محمود مشفق، جمعیت شناس و استاد دانشگاه درباره میزان ازدواج در کل جامعه به «شهروند» می گوید: «در کل کشور ۷۲۴ هزار و ۵۴۴ مورد ازدواج در سال ۹۰ ثبت شده که این میزان در سال ۹۹ به ۵۴۲ هزار و ۲۷۷ مورد رسیده است. آمارها نشان دهنده ۲۶ درصد کاهش میزان ازدواج در دوره ۱۰ ساله هستند. در حالی که اگر بخواهیم همین دوره را از

میزان ازدواج، در نظر گرفتن آمار صرفاً دوساله را نمی توان افزایش تلقی کرد. بحران کرونا در ایران شدید بود و تمام تعاملات اجتماعی و روابط انسانی محدود شده بود و طبیعی است که در این شرایط ارتباطات منجر به ازدواج هم کم می شود. بر همین اساس بخشی از افزایش ۲ درصدی میزان ازدواج به شرایط اجتماعی پساکرونا برمی گردد. بسیاری از خانواده ها برگزاری مراسم ازدواج و جشن گرفتن را به بعد از کرونا موکول کرده و خیلی ها هم قید مراسم پرهزینه را زدند و زندگی مشترک شان را شروع کردند.»

این جامعه شناس معتقد است اگر آمارهای ازدواج را در نیم دهه ابتدایی دهه ۹۰ با نیم دهه دوم همین دهه مقایسه کنیم، شاهد تحول جدی در میزان ازدواج نخواهیم بود. در روستاها اما به نظر من کاهش چشمگیر آمار ازدواج، صرف نظر از مسائل اقتصادی و افزایش مهاجرت و شهرنشینی بیشتر جوانان، به سرعت بیشتر تغییر بستر سنتی در روستاها برمی گردد.»

قاسمی توضیح می دهد: «در روستاها بسترهای قدیمی و سنتی مردسالارانه و پدرسالارانه نسبت به زندگی شهری قوی تر بوده است که آنها به واسطه آشناس شدن بدنه جامعه با فرآیندهای جدید سبک زندگی، سرعت بیشتری در تحولات اجتماعی نشان داده اند. مثلاً زندگی روستایی بسته و سنتی در ۲۰ سال پیش، با افزایش ارتباطات و تکنولوژی های ارتباطات جمعی، جوان روستایی آشنایی سریع تری با این بسترهای پیشرفته داشته و با سرعت بیشتری به سمت رشد هویت فردی و رسیدن به امکانات و رفاه پیش رفته، به همین دلیل آمار ازدواج در روستاها کاهش پیدا کرده است. به بیان دیگر این دوران گذار که در زندگی شهری هم تاثیرگذار بوده، در زندگی روستایی تاثیرش عمیق تر و البته ناگهانی تر بوده است.»

از رشد هویت فردی تا میل به رفاه بیشتر

به گفته این جامعه شناس، در سطح کلان اجتماعی ما با پدیده رشد هویت فردی مواجه هستیم، به این مفهوم که افراد آرام آرام از نظر ذهنی خودشان را مستقل از کلیت فرهنگی جامعه و خانواده می کنند. به طوری که هر فردی جدا از جمع برای خود هویت و شخصیت قائل است و دوست دارد آزادی عمل، امکانات و تسهیلات خاصی برای خودش داشته باشد. البته هویت فردی را نباید با فردگرایی منفی

طول پنج سال در کشور به صورت کلی ازدواج بالا رفته، اما ازدواج در روستاها ما نصف شده.» چه اتفاقی در حال رخ دادن است که با این سرعت روستاها ما به سمت پیرشدن می روند؟ مدنی در نشست اجلاس سراسری مدیران صندوق بیمه روستاییان و عشایر که

بحران کرونا در ایران شدید بود و تمام تعاملات اجتماعی و روابط انسانی محدود شده بود و طبیعی است که در این شرایط ارتباطات منجر به ازدواج هم کم می شود

یک ماه پیش برگزار شد، این هشدار را داده و ضمن اشاره به ابلاغیه سیاست های تامین اجتماعی عنوان کرده: «دولت سیزدهم از ابتدایی که روی کار آمده توجه ویژه ای به حوزه مناطق محروم و روستاها داشته.» او با بیان اینکه بیش از ۲۱ میلیون نفر روستایی در کشور داریم، افزوده است: «۲۶ درصد سبب اقتصادی کشور و سهم GDP در حوزه روستاها و تولیدی است که در حوزه روستاها اتفاق می افتد که این تولید به معنای عام در حوزه صنعت و کشاورزی و معدن است.» معاون توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست جمهوری خبر داده که در سال ۱۴۰۰ بیش از ۵۰۰ هزار شغل در مناطق روستایی و حاشیه شهری توسط دولت و با همکاری نهادها ایجاد شود.

جوان روستایی در تحولات تکنولوژی به سمت تجرد رفته

زهرا قاسمی، جامعه شناس در گفت و گو با «شهروند» درباره افزایش آمار ازدواج در کشور در سال های اخیر می گوید: «درباره افزایش

راضیه زگری | حیات روستایی وضعیتی وخیم دارد. جامعه روستایی از نظر جمعیتی و اقتصادی در شرایط مطلوبی به سر نمی برد. این در حالی است که نگاه ها به شهرها معطوف شده و زندگی روستایی در آن کم. در روزهایی هستیم که به هفته ملی ازدواج نزدیک می شویم؛ مقوله ای که به ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی در جامعه مرتبط است. آمارها می گوید میزان ازدواج در یکی دو سال اخیر افزایش جزئی داشته که طبیعتاً اصلی ترین دلیلش بازگشت به زندگی در پساکرونا و حذف یا کاهش نسبی تجمعات و مراسم عروسی است. در این میان اما ازدواج در روستاها کاهش بسیار چشمگیری داشته است. به گفته یک جمعیت شناس بررسی آمارهای ۱۰ ساله اخیر می گوید میزان ازدواج در مناطق روستایی ۷۴ درصد کاهش داشته است.

افزایش ۲٫۲ درصدی آمار ازدواج در یک سال

مهدی متقی فر، دبیر ستاد ملی گرامی داشت هفته ازدواج می گوید: «در سال ۱۴۰۰ میزان ازدواج ۱۲ هزار و ۲۰۳ مورد به نسبت سال قبل خود بیشتر ثبت شده است، به طوری که در سال ۹۹ میزان ازدواج ۵۵۶ هزار و ۷۲۷ مورد بوده و در سال ۱۴۰۰ به ۵۶۸ هزار و ۹۳۰ مورد رسید که به معنی رشد حدود ۲٫۲ درصدی ازدواج در سال ۱۴۰۰ است.» او همچنین این خبر را هم داد که سامانه ملی آموزش و مشاوره ازدواج در دست راه اندازی است. «در سال ۱۴۰۰ برای دومین سال متوالی با افزایش میزان ازدواج مواجه بودیم که به گفته متقی فر، طبق بررسی های انجام شده این افزایش به علت حذف تشریفات و مراسم اضافه برای زوجین بوده و از همین رو این معاونت شعار هفته ملی ازدواج در سال جاری را «ازدواج آسان و آسمانی» قرار داده.

روستاها بی تخته گاز به سمت پیرشدن می روند

دبیر ستاد ملی گرامی داشت هفته ازدواج اما تفکیکی از آمار ازدواج در مناطق شهری و روستایی ارائه نداده است. این در شرایطی است که سرعت پیرشدن در روستاها بسیار بیشتر از شهرهاست. معاون توسعه روستایی و مناطق محروم ریاست جمهوری با اشاره به اینکه روستاها با سرعت بیشتری به سمت پیرشدن می روند، می گوید: «آمارهای ازدواج در روستاها بسیار نگران کننده است. در